

ตอนที่ 1

บทนำ

ประวัติการก่อตั้ง และนโยบายการบริหาร

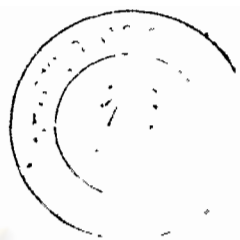
ของ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของเรื่อง

ในปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางวิชาการได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น องค์การธุรกิจทุกแห่ง ตลอดจนหน่วยงานของราชการและรัฐวิสาหกิจต่างก็ต้องมีการแข่งขันกันในเรื่องของประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะการมุ่งเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของงาน ซึ่งปัญหาทั้งหมดนอกจากปัญหาทางด้านเครื่องจักรและเงินทุนแล้ว เรื่องของคนมักจะเป็นปัจจัยสำคัญอีกเรื่องหนึ่ง ที่ผู้บริหารได้พยายามเอาใจใส่ พัฒนาปรับปรุง ให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพที่ดีกว่าเดิม

โดยปกติทั่วไปในปัจจุบัน ผู้บริหารส่วนใหญ่มักจะเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ตลอดจนความเจริญทั้งทางด้านวัตถุ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมทางวัฒนธรรม ทำให้การคาดหมายความต้องการของพนักงานแตกต่างไปจากเดิมเป็นอันมาก

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์อันสืบเนื่องจากหลักการบริหาร มีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้แบบการบริหารระบบราชการ เสื่อมความนิยมลง ผู้เชี่ยวชาญทางการ

บริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักพฤติกรรมศาสตร์ ได้คิดค้นวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงระบบ การบริหารแบบราชการ ไปสู่แบบการบริหารระบบการเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้องค์การกลายเป็นองค์การที่มีประสิทธิผล โดยสามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลง ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม¹ ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้องค์การสามารถ นำพลังความสามารถของคนในองค์การมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์การอย่างสูงสุด² และในทำนองเดียวกัน องค์การต้องพยายามทำให้ทุกคนในองค์การ เกิดความพอใจใน การทำงานให้กับองค์การ คือ พยายามให้ใคร่ทำงานและน้ำใจ ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหาร ขององค์การจึงมีภาระหน้าที่ที่จะสร้างองค์การที่มีประสิทธิผลโดยการ เสริมสร้างความ ร่วมแรง ร่วมใจ ให้เกิดขึ้นในองค์การ

เมื่อพิจารณาค่านิยมผู้บริหารเองแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารก็คือบุคคลซึ่งมี บุคลิกภาพ ที่ได้รับการหล่อหลอมจากสภาพแวดล้อม ทำให้มีพฤติกรรมการบริหารแตกต่าง กันไป อิทธิพลของสภาพแวดล้อมดังกล่าว ก็คือ ประสบการณ์ที่ได้รับในองค์การ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับบทบาทในการทำงาน ค่านิยม ความต้องการ การตระหนัก ถึงความสามารถของตน ประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนความสามารถทาง ร่างกาย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของผู้บริหาร³ ที่จะโน้ม เอียงไปในทางแบบเผด็จการ (Autocratic Orientation) หรือแบบการเข้ามามีส่วน ร่วม (Participative Orientation)

จากพฤติกรรมการบริหารที่แตกต่างกันนี้เอง ทำให้ผู้เขียนต้องการที่จะศึกษา ว่ามีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง และมากน้อยเพียงใด

¹ Edgar Schein, Organization Psychology (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1965) p.98

² Ibid., p.98

³ Douglas McGragor, The Professional Manager (New York : McGraw-Hill 1967) p.58

เนื่องจาก ผู้บริหารของสถาบันวิจัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการมากกว่าที่จะเป็นนักบริหาร จึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจ อยากที่จะศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริหารในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพื่ออย่างไรจะได้นำเอาผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหาร และการบริหารของสถาบันฯ และอีกประการหนึ่ง สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยนี้ มีโครงสร้างสายงานใหญ่พอสมควร จึงทำให้มีพนักงานระดับผู้บริหารมากพอที่จะทำการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติและพฤติกรรมการบริหารได้เป็นอย่างดี

2. ความมุ่งหมายของการศึกษา

ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะศึกษาสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริหารในองค์กรใดองค์กรหนึ่งว่า ผู้บริหารที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบบริหารงานขององค์กรนั้น มีทัศนคติอย่างไรต่อพนักงาน และต่อการปฏิบัติงาน และเมื่อมีทัศนคติเช่นนั้นแล้ว จะเป็นผลทำให้ผู้บริหารผู้นั้นมีพฤติกรรมในการบริหารงานในองค์กรอย่างไร ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ตัดสินใจเลือกศึกษาวิจัยเฉพาะ ผู้บริหารใน "สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย" โดยได้มุ่งถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อต้องการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้บริหารใน "สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย" ว่าเป็นอย่างไร

2. เพื่อต้องการทราบว่า ความเห็นหรือทัศนคติของผู้บริหารในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริหารงานหรือไม่

ความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมของผู้บริหารที่เป็นอยู่ในองค์กร จึงได้กลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจโดยไม่รู้ตัว บางครั้งเรื่องนี้ดูจะเป็นเรื่องที่กระทำได้ง่าย ๆ แต่พอต้องเผชิญเข้ากับตนเองในแง่ของการเฝ้าติดตามและพยายามหาทางให้การทำงานดีขึ้นแล้ว การณ์กลับกลายเป็นว่าไม่ ง่ายนัก

แม้ผู้บริหารจะได้รับการฝึกฝนอบรมหรือหาความรู้เรื่องการบริหารโดยทั่วไปไปไว้มากก็ตาม ก็ยังคงเป็นเพียงหลักการบริหารที่เป็นหลักการใหญ่ ๆ เท่านั้น แต่ในส่วนลึกของการปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารที่ต้องดำเนินการในด้านเกี่ยวกับคนซึ่ง "ศาสตร์" ที่เกี่ยวข้อง และ "ศิลป์" ที่จะได้จากความเข้าใจ กลับหาศึกษาได้น้อยมาก เพราะหัวข้อพฤติกรรมของผู้บริหารฯ นี้ นับเป็นหัวข้อเฉพาะและยากแก่การศึกษา

และตามที่ได้ศึกษาทฤษฎีการบริหารมาแล้วนั้น ผู้เขียนมีความสนใจทฤษฎีการบริหารที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในองค์กร เฉพาะอย่างยิ่ง แนวความคิดของ คักลาส แมคเกรเกอร์ ที่เกี่ยวกับคนในทัศนคติของผู้บริหารซึ่งสรุปไว้ในหนังสือ ชื่อ "The Human Side of Enterprise"¹ โดยแบ่งแยกพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารไว้เป็น 2 แบบ คือ

ทฤษฎี x ซึ่งเป็นวิธีการบริหารงานแบบเก่าที่ผู้บริหารมุ่งในการใช้อิทธิพล และการควบคุม²

และ ทฤษฎี y เป็นวิธีการบริหารงานแบบใหม่ที่ผู้บริหารมุ่งถึงการเสริมสร้าง การรวมพลัง และ การควบคุมตนเอง³

¹ Douglas McGragor, The Human Side of Enterprise (New York: McGraw-Hill, 1960)

² Ibid., pp. 15-36

³ Ibid., pp. 61-76

3. เพื่อต้องการศึกษาลู่ทางและตั้งข้อเสนอนั้นที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้บริหาร และการบริหารงานของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องต้องตามนโยบายที่สถาบันฯ ได้กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

อนึ่ง การที่ผู้เขียนมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับธรรมชาติของคนในองค์กรว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารหรือไม่นั้น เท่ากับว่าผู้เขียนอยากจะต้องการพิสูจน์ทฤษฎี x และ ทฤษฎี y ของ คีกลาส แมคเกรเกอร์ อีกทางหนึ่งด้วยว่า จะสามารถนำแนวความคิดของนักวิชาการชาวต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ได้กับประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีและแนวความคิดของนักวิชาการชาวต่างประเทศนั้นจะถูกนำมาถ่ายทอดในบทเรียน โดยปราศจากการพิสูจน์ให้เห็นจริงในประเทศเราเสียก่อน ดังนั้นการศึกษาวิจัยในหัวข้อและโครงการนี้จะช่วยส่งเสริมความรู้ทั้งด้านวิชาการ และ ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาองค์กร ตามความจำเป็นได้เป็นอย่างดี

3. ขอบเขตของการศึกษา

จากความมุ่งหมายของการศึกษาดังกล่าวมาแล้วจะช่วยจำกัดขอบเขตของการศึกษา มิให้กว้างมากเกินไป จนทำให้โครงการวิจัยไม่บังเกิดผลประโยชน์แต่อย่างใดในทางวิชาการขึ้นมาเลย

ดังนั้นในการศึกษาโครงการนี้จะเป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะทัศนคติ และ พฤติกรรมเฉพาะผู้บริหารใน "สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย" เท่านั้น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีพนักงานทั้งสิ้น 411 คน มีจำนวนผู้บริหารตามสายงานในระดับต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยกออกได้ดังนี้

3.1 ผู้บริหารระดับสูง จำนวน 6 คน ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้อำนวยการสำนัก

3.2 ผู้บริหารระดับกลาง จำนวน 15 คน ซึ่งได้แก่ หัวหน้ากอง หัวหน้าสาขา และ หัวหน้าโครงการ

3.3 ผู้บริหารระดับต้น จำนวน 48 คน ได้แก่ หัวหน้าห้องปฏิบัติการ และหัวหน้างานต่าง ๆ

รวมผู้บริหารของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ทั้งสิ้น 69 คน

ในการวิจัย จะกำหนดให้ผู้บริหาร เป็นประชากร ของผู้บริหาร ในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ซึ่งบุคคลเหล่านี้ดำรงตำแหน่ง เป็นผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ และย่อมจะมีทัศนคติ ความรู้สึก ความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานที่แตกต่างกัน

4. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา และ วิธีการวิจัยนั้น ผู้เขียนจะใช้วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยสนาม ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลตามความเป็นจริงที่ถูกต้องมากที่สุด โดยจะใช้วิธีสังเกตแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ในการได้มาซึ่งข้อมูลซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด โดยผู้เขียนอาศัยหลักเกณฑ์ในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

โดยข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้อาจการคนควาจากเอกสาร ตลอดจนตำรา ประกอบการศึกษา จะถือว่าเป็นหลักฐานหรือข้อมูล ชั้นทุติยภูมิ ส่วนข้อมูลที่ได้อาจ การตอบแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์จะถือว่าเป็นข้อมูล ปฐมภูมิ

ส่วนขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยจะ เริ่มต้นจาก

1. การสร้างแบบสอบถาม โดยสร้างคำถามให้สัมพันธ์กับตัวแปร ทั้งหลายของพฤติกรรมที่กำหนด ซึ่งผู้เขียนจะคำนึงถึงคำถามที่จะก่อให้เกิดความ เข้าใจโดยง่ายต่อผู้ตอบ
2. การทดสอบแบบสอบถาม เพื่อต้องการความถูกต้องของแบบ สอบถามว่าจะใช้เป็นเครื่องมือในการหาข้อเท็จจริงตามเจตนารมณ์ได้หรือไม่ โดยจะนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารจำนวนหนึ่งก่อน
3. การจัดส่งแบบสอบถาม ผู้เขียนจะจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อจักได้มีโอกาสชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยใหญ่ที่จะตอบทราบอย่างถ่องแท้ จะทำให้ได้รับคำตอบจากความเป็นจริงจากผู้ตอบเป็นอย่างดี
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอข้อมูล จะจัดทำเป็นรูปตารางแจกแจง ความถี่ของแต่ละคำถามที่จัดไว้เป็นตอนเป็นหมวดหมู่ ตามลำดับของความสัมพันธ์ที่ใกล้เคียง

เคียงกันของคำถาม ส่วนการเสนอรายงานนั้น จะรายงานตามตัวเลขที่ปรากฏออกมา เป็นเปอร์เซ็นต์ โดยพิจารณาควบคู่ไปกับภูมิหลังของผู้ตอบ

5. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าและพฤติกรรมของผู้บริหารในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้นั้นจะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. จะทำให้ทราบว่า ในสถานการณ์เป็นจริงของการปฏิบัติงานของผู้บริหารในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มีพฤติกรรมการบริหารงานอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของผู้บริหารในปัจจุบันที่แท้จริง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการพัฒนาผู้บริหาร และพัฒนาสถาบันวิจัยฯ
2. ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวความคิดหรือข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการวางแผน เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การบริหารงานใน "สถาบันวิจัย" ได้เป็นอย่างดี
3. เพื่อเป็นการสร้างโอกาสที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงาน หลังจากที่ได้ทราบความจริงจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรียบร้อยแล้ว
4. เพื่อให้ระบบการบริหารงานของสถาบันวิจัยฯ มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของพนักงานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเท่ากับว่าจะช่วยขจัดปัญหาระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติบังคับบัญชา เป็นอย่างดี
5. วิธีการวิจัย และผลการวิจัย สามารถเป็นแนวความคิดสำหรับองค์กรอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐบาล หรือ เอกชน ที่จะนำเอาไปเป็นแบบอย่าง

สำหรับการหาโอกาสศึกษาทัศนคติผู้บริหารในองค์กรของตน เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือ พัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถจัดปัญหาการขัดแย้งเกี่ยวกับการบริหารที่เกิดขึ้นได้

6. การเสนอเรื่อง

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริหารในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย นี้ ผู้เขียนนำเสนอผลการวิจัยไว้ 3 ตอน รวม 7 บท ดังนี้

ตอนที่หนึ่ง : แบ่งออกเป็น 2 บท

บทที่ 1 เป็นบทนำ จะกล่าวถึงความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษาความมุ่งหมายในการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา วิธีการศึกษาค้นคว้าวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัย การเสนอผลการวิจัย ตลอดจนการให้ความหมายของคำย่อ

บทที่ 2 จะว่าด้วยประวัติการก่อตั้ง นโยบาย โครงสร้างการบริหารงาน ตลอดจนระเบียบข้อบังคับของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน

ตอนที่สอง : แบ่งออกเป็น 2 บท

บทที่ 3 จะกล่าวถึงผู้บริหารในองค์กร ซึ่งให้เห็นถึงลักษณะและคุณสมบัติของผู้บริหาร บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ตลอดจนทัศนคติของผู้บริหารโดยทั่วไป และนอกจากนั้นแล้วจะกล่าวถึงทฤษฎีของการบริหาร เน้นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคุณ ขององค์กร ทฤษฎี x ทฤษฎี y ของ คัทลาส แมคเกรเกอร์

บทที่ 4 จะกล่าวถึงกระบวนการบางอย่างของพฤติกรรมกรรมการบริหาร ได้แก่ การใช้ภาวะผู้นำ พลังจูงใจในการปฏิบัติงาน กระบวนการติดต่อสื่อสาร กระบวนการวินิจฉัยสั่งการ ลักษณะของอำนาจ ลักษณะการควบคุมการปฏิบัติงาน ความต้องการความสำเร็จ และพฤติกรรมกรรมการบริหาร ตามทฤษฎี x ทฤษฎี y

ตอนที่สาม : แบ่งไว้ออกเป็น 3 บท ดังนี้

บทที่ 5 จะว่าด้วยระเบียบวิธีการศึกษา โดยจะกล่าวถึงรูปแบบและวิธีการศึกษาวิชาชีพ การนิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย ประชากร สมมติฐานของการวิจัย ครรชนี้ในการวิเคราะห์ วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ และ กัรดำเนินการวิจัย

บทที่ 6 จะกล่าวถึงผลกัรวิจัย โดยแบ่งหัวข้อออกเป็นการศึกษาภูมิหลัง ของผู้บริหาร ทศนคตื ต่อคนในสถาบันวิจัยฯ พฤติกรรมการบริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างทศนคตืเกี่ยวกับคนในองค์กรกับ พฤติกรรมการบริหาร

บทที่ 7 เป็นบทสรุปและให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะ ที่ได้จากผลของการวิจัย วิธีการเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงานของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย